

Eestlased
üliõpilas-
koverentsil

Kunstifestival
Palmses

Fenno-Ugria

infoleht

Reisikiri
Udmurtiast

Ingeri-
soomlaste
laulupidu
Võrus

JUULI 2007 (2/37) X aastakäik

- Eestlased rahvusvahelisel soome-ugri üliõpilaskonverentsil Saranskis
- Põhjataevas peegeldus Palmses
- Haabjategu elavdab meeskäsitööd
- Reisikiri: Konservidest ja Udmurtiast
- Ingerisoomlaste laulupidu Võrus
- Venemaal ilmub soome-ugri ajaleht
- Ilmus prantsuse - udmurdi vestmik
- Ersa keelest ja meelest
- Eestis tähistati mari sangari päeva
- Tulevased sündmused

Hetk enne konverentsi avamist Saranski kultuuripalae ees. Foto: Madis Tuuder

Eestlased käisid rahvusvahelisel soome-ugri üliõpilaskonverentsil

Madis Tuuder
Eesti Kunstiakadeemia üliõpilane

Tänavu toimus iga-aastane soome-ugri üliõpilaste konverents IFUSCO Mordvamaal Saranskis. 16.-19. maini aset leidnud üritus oli omataoliste sarjas juba 23. ning selle peakorraldajaks oli Nikolai Ogarjovi nimeline

Mordva Riiklik Ülikool.

Korraldajate sõnutsi oli selleaastasele üritusele enneolematu tung – registreerunuid oli ligi 450 tudengit, kohale jõudis neid küll tunduvalt vähem. Lääne poolt olid kaugemad tulijad üks noormees Hispaaniast ja teine Prantsusmaalt (mõlemad juba staažikad ifuscolased), idapoolsei-

mateks osutusid seekord handid (eelmisel aastal oli asja uurima tulnud ka üks jakuut).

Esindatud olid pea kõik soome-ugri rahvad, kohal polnud vaid pisemate – isurite ja vadjalaste esindajaid. Eelmisel aastal Joškar-Olas toimunud IFUSCO-I oli meeldivaks üllatuseks ühe end vadjalaseks pidava neuu

väljailmumine, kuid paraku kadus ta pärast vadjakeelset tervitust lavalt ja kadunuks ta jäigi. Samuti polnud taas kord kohal saami noori. Osalejaid oli ka Baškortostanist, Permi ja Pensa oblastistest ja mujaltki soome-ugri diasporast aladelt. Kõige arvukam seltskond oli loomulikult korraldajamaalt Mordvast, traditsiooniliselt oli arvukas esindatus ka maridel.

Eestist jõudis Saranskisse kohale 11 inimest – peamiselt Tartu Ülikooli ja Eesti Kunstiakadeemia tudengid – nende hulgas ka meil õppivad Venemaalt pärit soome-ugri noored. Nagu selgus, oli kohalikel ka väike kahtlus, kas Eesti delegatsioon pärast aprilli ja mai sündmusi üldse tulema hakkab, kuid sõit seetõttu ära ei jäänud.

Eestlaste mentoriteks kohapeal osutasid Soome-ugri kultuurikeskuse Volga piirkonna kontori töötaja, Eestis õppinud Jelena Piskaikina ning ersa tudeng Jevgeni Štšukin, kes meil ka 16. mai hommikul raudteejaamas vastas olid. Meid paigutati koos soomlaste ning ungarlastega Saranski ühte nooblimasse hotelli, sealsamas ööklubis oli ka kohtumispidu.

Enne seda aga toimus linna keskses kultuurimajas kohaliku „raskekahurväe“ tervituste ning rahvalaulude saatel konverentsi avamine, peale seda aga jaguneti sektsioonidesse ning algas nõ ametlik töö. Selle aasta IFUSCO üheks olulisemaks muudatuseks oli ettekannete temaderingi laiendamine. Traditsiooniliste sektsioonide kõrval (keeleteadus, etnoloogia, folkloor) lahati esmakordselt ka tänapäevaseid probleeme.

Eraldi sektsioonid moodustati sellistele teemadele nagu „Ajakirjandus ja avalik arvamus“, „Majandus ja juhtimine: probleemid ning perspektiivid“, „Ökoloogia ja tervishoid“ jne. Soome-ugri rahvaste jätkusuutlikkuse kontekstis on uute teemadena olulised „Rahvapärased traditsioonid kaasaegses kultuuris“ ning „Soome-ugri rahvad: juriidika ja etnopolitilised protsessid“.

Õhtune tutvumispidu kujunes aga sündmusterohkeks. Viimaste kuude poliitilised sündmused ilmutasid end järellainetusena ka siin. Peo toimumiskoha sissepääsu ees olid platsi sisse võtnud kohalikud Naši aktivistid. Piketilaadne aktsioon oli toimunud

ka vahetult enne konverentsi algust, kus olevat protesti avaldatud Eesti delegatsiooni saabumise vastu Saranskisse. Kogunemine oli rahulik, kuid teatav pinget oli siiski õhus.

Pidu ise kujunes meeleolukaks, delegatsioonide tervitustest oli meeldejäävaim mari tudengite etteaste. Samuti sai peo käigus vesteldud ööklubisse sisseimbunud Naši liikmetega, kohtumine oli ilmselt mõlemale poolele kasulik, sest mitmed nendepoolsed väärarusaamad Eestis toimuvast sai ümber lükatud. Samuti üritasid nad meile selgeks teha nendepoolset õilsat missiooni ning olemust, samas jäid nad lõpuni eitama oma ilmselgelt politiseeritud tausta ning tegevuse teatud koordineeritust.

Konverentsi järgmise päeva esimene pool kujunes tõiseks, ennelõunal said peetud viimased ettekanded. Seejärel suunduti Saranskisse linnaekskursioonile, mille üheks huvitavamaks osaks oli tuntud skulptori Stepan Erzja muuseumi külastamine. Erzja roll mordva, aga ka soome-ugri kultuuriruumis tervikuna on üsna oluline, kuivõrd Saranski linnas on Erzja muuseum üks väheseid soome-ugri kultuuriga seonduvaid maa-märke. Samuti on Erzja üks väheseid kohaliku taustaga loomeinimesi, kelle rahvakunstil baseeruva loomingu läbimurret professionaalse kunsti maailma kohapeal ka aktsepteeritakse.

Edasi suunduti viimastel aastatel eeskujulikult kordatehtud linnakeskusesse ning hiljuti puhkealaks renoveeritud Saranka jõe kaldapealsetele. Samasse püstitati mõne aasta eest ka mordva ja vene rahva aastasade-pikkuse ühtekuuluvuse märgiks vastav mälestusmärk, kusjuures kohalike asjatundjate viimase aja suuremateks vaidlusteks on olnud, millal ikkagi vene-slaavi ja mordva hõimud sõpruse märgiks käed löid.

Sääraste ekskursioonide kohustuslikuks osaks on ka õitsva elu märkidenähtamine. Sääraseid komplekse oli üsna mitu, majanduse elavnemisest annavad tunda ka meeletud ehitusplatsid mujal Saranski kesklinnas, muuhulgas eksponeeriti meile ka rajatavat uut teatrihoonet. Üldiselt jättis Saransk hooldatud ja puhta linna mulje, suure osa linnast

on vallutanud noored, kuivõrd Saransk on tuntud ülikoolilinn – kesklinnas on ülikoolide korpused üksteise küljes kinni.

Päeva ametlik programm lõppes kohalike rahvakultuurikollektiivide kontsertetendusega. Lisaks kohalikele põliskeeltele kõlasid laval ka udmurdi, mari, soome ja loomulikult ka vene keel. Oodatult jäi rahvaste sõpruse märgina kava lõpetama kohaliku popstaari esituses laul „Rossija“. Kahetsusväärset ei esinenud aga iseseisva kollektiivina laval mordva folkloori ja rahvakultuuri lipulaev „Toorama“, ansambli liikmed olid hajutatult suuremates koosseisudes.

Seevastu kujunes õhtu naelaks aga peale kontserti toimunud spontaanne käik samas lähedal asuvasse „Toorama“ ansambli ruumi, kus poisid kollektiivi juhi Andrei Romaškini eestvedamisel n-õ põlve otsas kontserdi andsid. Samas tähistasime ka ühe eesti tüdruku sünnipäeva, meiega ühinenud soome ja ungari tudengite kaasabil sai maha peetud omapärane ühislaulmine, mis jätkus veel hilja õhtul kesklinnas Saranka jõe kaldal, kus „Toorama“ väsimatult edasi laulis.

Järgmine päev kulus ringsõidule mööda Mordvamaad, ekskursiooni sihtkohaks oli Tšuvaššia piiri ääres paiknev ersadega asustatud Ardatovi rajoon. Rajooni piiril tervitati meid traditsioonilise leiva ja soolaga, sealt edasi jagati seltskond kolmeks. Iga grupp külastas ühte kohta, vastavalt Bajevo, Urussovo ja Nizovka külasid. Allakirjutanu sattus Urussovo gruppi, mis viidi kõigepealt kohalikkude koolimajja, kus oli kaetud rammus söögilaud. Meeleolu hoidsid erksana ersa viise laulvad pedagoogid, sellele järgnesid mitmed sõnavõttud, teiste seas pidas kõne ka Urussovost pärit ning sealse kooli vilistlane ning käesoleva ürituse üks eestvedajaid Mihhail Mosin ning samuti Saranskist kaasa sõitnud ersa aktivist Grigorij Mussaljev, kes muuhulgas keeldus oma ersakeelset kõnet vene keelde tõlkimast. Samuti kritiseeris ta õigus- ja kultuurikeskkonna asemel näitavad n-õ ebahuvitavat – juhuslikke koolimajja ning õigeusu kirikuid.

Kui küsisime kohalikele õpetajatelt sealsete meeleolude ning vaimsure kohta, saime loogiliseks vastuseks

Ansambel Toorama andis kontserdi n-ö põlve otsas. Foto: Madis Tuuder

üsna patriootilise avalduse, kus pedagoogid justkui ühest suust oma küla ersa identiteeti ja elulaadi kiitsid. Üldjoontes jättis kool positiivse mulje, ersa keele klass oli dekoreeritud erinevate tabelite ning skeemidega, üsna armsalt mõjus tahvli kõrval ilutsev püüdlikult maalitud suur keelepuu, kus üllatava asjaoluna seisis eesti keel teistest läänemeresoome keeltest eraldiseisvana ühel pulgal mari ja mordva keeltega.

Edasi toimus külatänaval kohtumine ersa memmedega ehk „külaveteranidega“, nagu meie giid neid nimetas. Pärast põgusaks jäänud tutvumist külaga sõitsime rajoonikeskusesse Ardatovisse, kus taaskord kohalik rahvas staadionil kontserdi andis. Päev lõppes samas lähedal järve kaldal asuvas puhkebaasis, kus värskes õhus oli kaetud laud ning kus pidu peale kehakinnitamisest üsna hoogu läks. Siinkohal tuleb taaskord

kiita mari tudengeid, kes juba ammu tuntud meloodiate saatel suure osa rahvast tantsupõrandale kaasa tõmbasid.

19. mai hommikul toimus üritust kokku võttev plenaaristung, mille lõpus kutsus Soome esindaja kõiki osalejaid järgmisele IFUSCO-le Helsingisse. Meie päev aga polnud veel läbi, enne rongi jõudsime aega veeta linna servas asuvas siseministeeriumile kuuluvas lastelaagris, kus kohtusime jällegi sealsel vabaõhuüritusel esinenud ansambli „Toorama“ liikmetega.

Meie poolt võib üritust pidada kordaläinuks. Oli ka tüütuid kohtumisi ajakirjanikega, kes väsimatult vaid teatud teemat uurisid. Sündmuste kohta Eestis küsisid ka üritusel osalenud tudengid, suurem osa neist suhtus meisse siiski pooldavalt. Eriti tugevalt avaldas

Eesti käitumisele toetust ersa võitleja Grigori Mussaljov, kes oma poolpõrandaaluse ajalehe Erzjan Mastor värskes numbris ka ersade keele kaitsjate ja tšuvaši intelligentsi vastavasisulise toetusavalduse ära trükkis.

Võrreldes eelmisel aastal Joškar-Olas toimunud IFUSCO-ga oli äsjane Saranski üritus aga leigem, millel on selgelt ka omad põhjused. Maride teada-tuntud energilisusest ja jõust räägib ka tööik, et eelmise IFUSCO raames toimunud kontsertide ning pidude etteasted olid mõne erandiga kõik kas kohalikus või mõnes muus soome-ugri keeles, samuti oli üllatavalt hoogne Joškar-Ola linnapargis korraldatud umbmari vabaõhupidu, kuhu kogunes lisaks ifuscolastele ootamatult palju üllatunud nägudega maridest linnaelanikke. Säärane emotsioon jäi Saranskis paraku kogemata.

Põhjataevas peegeldus Palmstes

Üve Maloverjan

Fenno-Ugria Asutus

20.–27. maini leidis Palmse mõisas aset rahvusvaheline Põhjala põlisrahvaste kultuurifestival „Põhjataeva peegeldused II“. Juba teist korda korraldatud üritustele saabusid kunstnikud Soomest, Rootsist, Taanist, Saksamaalt ja Eestist, et luua koos ainulaadseid kunstiteoseid. Festivali projektijuht Kersti Sepper ja tekstiiliteemalise töötoa juhataja Kadri Viires rääkisid üritusest lähemalt.

Kuidas tekkis läinud aastal festivali korraldamise idee?

Kersti Sepper: „Idee tekkis neli aastat tagasi Põhjamaade Ministrite Nõukogu esinduse Eestis direktoril Kalli Klementil. Alguses oli see mõeldud ühekordse festivalina, aga me ei saanud piisavalt palju materiaalselt toetust, et nii suurt üritust kokku kutsuda ja otsustasime mullu korraldada vaid osa festivalist. Kuna see läks väga hästi korda ja Põhjamaadest oli väga positiivne tagasiside, siis võtsin sel aastal uuesti korraldamise ette.

Eesti kultuuri- ja kunstisuvi on sellistest festivalidest üsna hõre, eriti mis puudutab Tallinnast väljaspool olevaid kohti, seepärast üritasin leida ilusaid paiku mujal Eestis. Ka see oli väga meeldiv, et Norra saatkond ja Põhjamaade Ministrite Nõukogu pakkusid ise korraldamiseks oma toetust.“

Millele tänavune festival põhiliselt keskendus?

Kadri Viires: „Möödunud aastal ei olnud meil piisavalt aega ja vahendeid tekstiili ja sepise töötubade läbiviimiseks, seepärast otsustasime need edasi lükata tänavusse aastasse, mis ennast ka täiesti õigustas. Muutus ka festivali asukoht – kolisime Sagadi mõisast Palmstesse, sest sepise jaoks oli vaja sepikoda ja *workshop*’i läbiviijaks oli Palmse sepp, kunstiakadeemia lõpetanud magister Kaupo Kangur. Palmse sepikoda on väga meeleolukas koht ja just paras 4-5 inimesele töötamiseks, nagu meil sel aastal ka oli.“

Mida sepad seal sepikojas tegid?

Kadri Viires: „Sepise töötoa pealkiri oli „Sädemetest sündinud“. Loominguliseks algimpulsiks oli see, et seppadel on igas kultuuris eriline staatus, neile on omistatud üleloomulikke võimeid ja usutud neisse kui väega inimestesse. Kaupo pakkus välja, et sepad mõtleksid oma kultuuritaustale ja sooviks seal midagi parandada, sepistada midagi ümbrust kaitsvat.“

Taanlanna Vibeke Barfoed mõtestab lahti oma skulptuuri „Gaia“. Foto: Kadri Viires

Mis neil lõpuks siis välja tuli?

Kadri Viires: „Taanlanna Vibeke Barfoed sepistas ebaharilikult kerge skulptuuri nimega Gaia, Maiu Mooses ühendas sepise tekstiiliga, Kaupol endal valmis villaga kombineeritud kaelaehet „12 tšakrat“. Suurima sepisega said hakkama Rootsi noored sepapoisid Olle Noras ja Henke Burman, see kujutas endast meetrikõrgust skulptuurvormi lekidest ja linnu kujutisest.“

Sa ise oled tekstiilikunstnik. Millega selle ala inimesed Palmstes tegelesid?

Kadri Viires: „Mõtlesime koos Liisa Kallami ja Liisa Tomasbergiga aasta tagasi väljapakutud pealkirja „Maa ja taeva vahel“ peale, selle põhjal sai meie tööde juhtmotiiviks kiikumine,

nii otseses kui ülekantud tähenduses. Mõlemad Liisad on tuntud viltijad, me kasutasime eksperimentaalseid vorme ja materjale, mida üritasime vildiga siduda. Soome osalejad Papu Pirtola ja Kirsti Kauhanen nägid suurt vaeva metallvõrgu sisseviltimisega, selle tulemuseks oli suur paat, mis on paljudes Põhjamaades mütoloogiline motiiv. Ka paat õõtsus näitusesaali välja panduna õhus.“

Kuidas see maa ja taeva vahel

kiikumine teiste tööde puhul välja nägi?

Kadri Viires: „Teine töö oli sisse viltida võrkküged ja sellest sai väga edukas projekt, mis töötas disainerlikus lahenduses. Võrkküik on täiesti aktsepteeritav ruumielement, mida võiks rohkemgi kasutada. Siis sai meil valmis veel üks suur linnumuna, mis oli istumiskiigena lakke kinnitatud. Ise ma tegin vilditud veinipakenditest kolmemõõtmelise suure õhkküige.“

Kas kunstnikel tekkis ka selline ühine Põhjala vaim?

Kadri Viires: Meie märksõnaks oli looduslähedus. Kasutati väga looduslikke materjale – villa ja naturaalseid värve. Sakslased leidsid huvitavaid võimalusi, nad kasutasid viltimisel sammalt ja turvast. Teisalt

oli väga huvitav arktiliste kultuuride uurija Jean-Loup Rousselot' igapäevane loengutsükkel, mis pani põhjalikumalt mõtlema looduslike tingimuste ja erinevate kultuurivormide peale. See oli tore ja vajalik täiendus maailmapildile.

Kuidas sujusid eri rahvustest inimeste vahelised suhted ja koostöö?

Kadri Viires: „Esimene ootamatus oli see, et Vene aladelt jäi tulemata viis Komist ja Udmurtiast pärit kunstnikku, kelle osavõtus olime viimase hetkeni kindlad. Nad teatasid vaid viis päeva ette, et ei saa tulla ja me püüdsime leidaneile asendajaid. Ühele soomlasele ja sakslastele tuli pakkumine viimasel hetkel, nad jõudsid kohale hilinemisega ja sisseelamine võttis aega.

Olustikuvahetus nõudis veidi kohanemist, aga kui vabas õhus ühistegevus käivitus, kui idee oli vormunud ja töö käima saanud, siis läks see täie rauaga – loobuti isegi väljasõitudest ja muudkui töötati. Üksteiselt õpiti palju uusi tehnilisi võtteid ja materjalide kasutamist. Loomulikult on igasugune oma keskkonnast väljatulemine ja koostegemine see, mis inimesi liidab ja sünergia tekitab, ning see on tore.”

Kersti Sepper: “Kuraatorite ja kunstnike vahel oli väga hea koostöö – aus, siiras ja sõbralik, lausa ideaalne. Tekkis lausa ühine Põhjala hing. Kunstnikud olid temperamendilt väga sarnased – rahumeelsed, töökad ja tasakaalukad. Kõik oskasid loodust hinnata, keegi ei raatsinud magadagi, nautisid head seltskonda ja loodust. Meil vedas ka ilmadega – oli soe, päikesepaisteline ja varahommikud täis linnulaulu. Tekkis palju positiivseid kontakte.”

Millega need töötoad lõppesid ja kas sellel festivalil mingi väljund ka on?

Kadri Viires: „Töö lõppes näitusega Palmse mõisa härjatalis, mis on väga atraktiivne näituseruum. Kunstiteosed jäävad Palmse kogu suveks, hiljem kolivad nad Lahemaa Rahvusparki Infokeskusesse. Kui selleks tekivad võimalused, saame kasutada neid materjale ka tulevastel soome-ugri temaatikaga näitustel.”

Kadri Viires oma õhkkiigega. Foto: Kersti Sepper

Kas festivali on plaanis jätkata ja mis teemadega? Millised on tulevikuplaanid?

Kadri Viires: „Plaanid on täiesti positiivsed. Järgmisel aastal tuleb juba kolmas festival selle nime all, me juba arutame võimalike *workshop*'ide üle. Üheks teemaks saab kindlasti fotokunst, siis läheks märk Eestist välja ka näituste näol. Lisaks võiks kokku kutsuda arhitektid, kes tegeleksid interdistsiplinaarse ökoteemaga – paneksid kokku installatsioone ja eri objekte. See oleks huvitav, sest neil on kunstnikest erinev mõtlemine, mis haakub hästi Palmse mõisa ja metsadega.

Loodan, et tulevikus saaks liita rohkem ka Venemaa poolt tulevaid rahvaid, näidata neile erinevaid võimalusi, jagada kogemusi ja kontakte, kuna see ongi üks Fennougria peamisi eesmärke.”

Kersti Sepper: „Plaan on edaspidigi Palmseesse jääda, sest meil tekkisid seal väga head suhted ning meid kutsuti tagasi. Siinkohal tahaksingi tänada Palmse-poolseid korraldajaid, eriti Eve Ongi. Samuti oli vapustavalt vastutulelik meid toitlustanud „Isabella” kohviku personal.”

Loe veel samal teemal:
Reet Varblane. Taevas pole ainult tähesõdade paik. Sirp, 22. juuni 2007.
<http://www.sirp.ee/index2.php?option=content&task=view&id=5774>

Haabjategu vabaõhumuuseumis elavdab meeskäsitööd

Liisa Tomasberg
projektijuht

Meie projekti põhieesmärgiks on populariseerida traditsioonilist meeskäsitööd. Selle tegemiseks on mitmeid viise – võibkorraldada presentatsioone, avalikke esinemisi, näitusi, etendusi ning meistriklasse. Kuid selleks, et traditsioon ka tulevikus jätkuks ning vajalikud oskused säiliks, ei piisa pelgalt näitamisest. Oskusi tuleb aktiivselt edasi anda ning inimeste suhtumist probleemi on lihtsam muuta läbi isetegemise kogemuse.

Viimastel aastatel on kogunud populaarsust erinevad täiskasvanutele mõeldud käsitööalased huviringid ja täiendkoolitused. Paraku keskenduvad need tavaliselt ikka naiskäsitööle, rõhk on tekstiilil ja muudel nn pehmetel aladel. Meeskäsitöö populaarsuse tõstmiseks ja traditsiooni säilitamiseks oleks vajalik läbi viia kursusi, mis on suunatud eelkõige poistele ja meestele, aga loomulikult avatud ka kõigile teistele soovijatele. Eeskujuks on Põhjamaad, kus juba aastaid korraldatakse suure menuga puulõikekursusi.

Projekti läbivaks teemaks, mille kaudu näidatakse ja õpetatakse traditsioonilist puutööd, on ühepuupaat. Seda on erinevais Eestimaa piirkondades nimetatud nii veneks, lootsikuks kui haabjaks ja see on võimas arhailine sümbol, mis on üle Euraasia mandri ja Skandinaavia kasutusel olnud juba tuhandeid aastaid. Lähedast tüüpi veesõidukeid võib leida paljudest traditsioonilistest kultuuridest üle terve maailma.

Nagu endistel aegadel, nii on ka tänapäeval lootsiku valmistamine mehele nii füüsiliseks kui ka vaimseks väljakutseks, mille käigus puutatakse kokku kõigi nelja algelemendiga: tule, vee, õhu ja maaga. Lootsik on justkui vahendiks, millega ületada unustatud endisaegsete ja tänapäevaste meistrite loomingu vahel laiuvat jõge.

Projekti esimeses etapis viidi läbi mitmepäevane haabjaehituse esitlus Eesti Vabaõhumuuseumis. Seal tutvustas meister Andres Koidu puutöö kõige iidsemat liiki, mille käigus valmistatakse toorest puutüvest õnnestamise abil nii nõusid, riistu kui

Andres Koidu alustab haabjategu. Foto: Liisa Tomasberg

ka isegi veesõidukeid. Teiseks projektitegevuseks oli näitlik haabjalaotus, mis toimus juuni algul samuti vabaõhumuuseumis. Paaditegu peadib augustis tõrvamise, kaaretamise ja viimistlustöödega. Tegevuses võivad kaasa lüüa kõik soovijad. Siiani on haabjaehituse protsess muuseumi territooriumil äratanud suurt huvi kõigis möödujais.

Kui kõik õnnestub plaanipäraselt, saab valmis haabjat näha septembri lõpus Eesti Käsitöö Majas. Näitusel eksponeeritakse viiemeetrisklassikalist Ahja jõgikonnas kasutusel olnud ühepuupaati, mis on valmistatud järgides kõiki teadaolevaid vanu töövõtteid.

Ühepuupaadi valmistamist soovime korrata ka järgmisel aastal. Parraste laotamise ajaks planeerime konverentsi, millest saaksid osa võtta ja

abiks olla ka teised paadimeistrid ja entusiastid.

Projekti õnnestumise eest soovime tänada Eesti Kultuurkapitali, Eesti Vabaõhumuuseumit ja Eesti Käsitöö Liitu.

Ühe paadi sünd

Andres Koidu, haabjameister

Venepaat, ühepuulootsik ehk haabjas on soome-ugri vanim paaditüüp, mille eellaseks on algelisimpaaditüüp – ruhi. Haavapuu, millest muuseumis venepaadi ehitasin, langetati tänava veebruaris Peipsi kandis Võtikvere küla lähedases metsas. Õige paadipuu leidmine on haabja tegemise juures suure tähtsusega ettevõtmine. Sellest sõltub kogu

edasise töö õnnestumine ja tulevase vene vastupidavus ning kestvus.

Eesti Vabaõhumuuseumi võrgu-kuuride ees said külastajad kahe nädala kestel kaeda, kuidas haabjas kirve all kaju võttis, ja näha oma silmaga ka Võru seppade valmistatud veidra kujuga tööriista – künakirvest. Haabja raiumine, eriti seest õnnestamine ei ole töö, mis lihtsamate kilda käib.

Paat saab lõpliku kuju alles parraste laotamisel, seepärast tuleb siseplaani õnnestada läbi kämblalaiuse ava.

Paat valmis tahatud, otsustasin enne laotamist haabja tiiki uputada, et pardad vettiksid ning muutuksid

elastsemaks. Kahe mehe nõu ja jõuga see ettevõtmine ka õnnestus. Pisut kivisid raskuseks ja uppus teine sama kiirelt nagu kirikumõisa noorhärrede parv Palamusel!

Paari nädala pärast sain teha juba esimese sõidu, ületades pooleli oleva paadiga tiigi, mille teisel kaldal parraste laotamine toimuma pidi. 2. juuni õhtul süütasimegi lõkked ja painutasime pardad laiali. Tunne oli kirjeldamatult ürgne. Kuumus, suits, veeaur ja taamal kohisev meri andsid kokku müstilise õhkkonna, mida võiks kogeda kas või kordki elus.

Minu huvi nende kergete ja heade sõiduomadustega, ent omal moel ka ebakindlate veesõidukite vastu tekkis

esimesel kokkupuutel. Sellega seonduv loominguiline hobitegevus tõi endaga kaasa haabjateematika uurimise läbi pisiplastiliste vormide. Nii jõudsingi soovini teha ühepuupaat valmis keskkonnas, kuhu on kirvejäljed sisse raiunud ammu enne meid ning kus see kujund iseenesest kõnelema hakkab.

Hea oli näha tallinlaste ja ka turistide pilkudes igatsust möödunud aegade oskuste järele ning haavalaaste meeneteks kaasa korjavate laste rõõmu. Arvan, et sedakorda omab tegemise tähendus suuremat kaalu kui tegu ise. Üritus, mis oli plaanitud traditsioonide jätkamise propageerimiseks, õnnestus sajaprotsendiliselt.

Konservidest ja Udmurtiast

Riho Laurisaar
Eesti Päevalehe ajakirjanik

Kui mul avanes võimalus elus esimest korda Udmurtiasse sõita, siis kiire vuhin läbi pea manas silme ette parimal juhul paarituhande-kilomeetrise teekonna, metsamaa ja siis veel muidugi sugulasrahva, kes sealkandis peaks elama. Mida veel? Esialgu suurt ei midagi.

Tänapäeva rahvuskultuur kipub sageli üsna konservi kujuga olema, mida sobiva suuruse ja kuju korral maha võiks müüa. Müümine aga teatavasti kipub tänapäeval tootmisestkiolulisemolema. Jarahvuskultuuri on seda enam lihtsam müüa, et vastupidiselt enamikele asjadele pole teda vaja juurde toota. Ta on täitsa olemas nagu kompostihunnik vanaema aianurgas, kust vajalikul hetkel võib hargiga juurde võtta ja sobivasse kohta laotada.

Erinevalt näiteks isikliku napi ajaloo puudumise pärast salajas põdevatest ameeriklastest on meil seda konservi üsna lõputult võtta ja vajadusel laiali jaotada. Ükskõik, kas me tegelikult ka ise selle kultuuri tarbijad oleme või mitte. Ta on olemas ja üldiselt peetakse heas seltskonnas lugu tavast, et iseenesestmõistetavate asjade üle pole vaja pikemalt arutada. Meie võime oma ajaloo konservina filmidesse panna ja püüda ette kujutada, kuidas Lembitu poliitikat ajas (loe: arutles, kas oleks mõttekam naaberküla meeste

lambakari ära ajada või rüüstada kaugemat, aga tasuvamat Pihkvat) ja millised võisid olla Ronga-Tehvani motiivid rootslaste aitamisel Põhjasõjas.

Ameeriklased aga näiteks peavad selleks filme tegema, et järgmisel põlvel oleks kuskilt konservi võtta, sest vaid mõnesaja aasta pikkune

asustusaeg pole jõudnud neile veel eriti tugevat identiteeti peale riigilipu tekitada. Ajaloolisemälu tugevdamise vahendina on aga filmikunst üsna mõjus relv. Sealtsiis ka lähenemine, et ajaloolisi kujusid ei pisteta mitte filmi, vaid ajaloo jutustavad tegelased võetakse filmist. Sama asjaolu oli muide üsna hästi teada härrastele Leninile-Stalinile.

Udmurdi naised laulmas. Foto: Kersti Sepper

Nüüd olen ma pikalt ja segaselt rääkinud ajaloost, ameeriklastest ja filmikunstist. Sekka ka konservidest. Kuhu mahub siin Udmurtia? Aga täpselt sinnasamma kõige selle keskele.

Meile on emakeeles rääkimine üsna elementaarne nähtus ning meil on laulupeod, rahvariided, muinasjutud ja oma kombestik muidugi ka. Ise me seda ehk iga päev ei teadvusta ja pole vajagi, sest nagu öeldud, me toome konservi kapist välja, kui vaja. Udmurtias aga elatakse sellesamas konservis. Ütlen seda ilma igasuguse halvustamiseta. See on uhkustamise asi, millega võõrastele oma erilisust rõhutada.

Eestlased peavad oma ajalugu sageli kannatuste ajalooks, kannatused kipuvad olema üks identiteedi osa. Aga olukorda, kus Eesti-suurusel territooriumil elab miljoneid inimesi, kellest vaid 600 000 on põliselanikud, ei saaks vist enam isegi kannatuste

ajalooks nimetada.

Sugulasrahvad eestlased, soomlased ja ungarlased elavad maailmas, kus nn vanad asjad on nii iseenesest-mõistetavad, et need on kappi pandud. Muu elu aga tahab ka elamist, palk on vaja välja teenida, pered ülal pidada ja muidu elust rõõmu tunda. Kui selleks aega jääb.

Udmurt elab kapist väljas. Ta teab täpselt, miks ta mingisuguseid asju teeb, milleks kasutab, kes olid tema vanemad ja kust ta tuleb. Ma julgen arvata, et meie seda enam alati ei teagi. Kas pole veider? Maailm globaliseerub, muutub väikseks külaks, nagu räägitakse. Kõik olevat kodus Interneti teel kättesaadav ja sa saad suhelda inimestega erinevatest maailma otstest. Aga ometigi peab selle hindamiseks, mis meil käes on, ja teadmiseks, kui tugev on ühtne kultuuriline pärand, minema tuhandete kilomeetrite kaugusele. Võib-olla just seepärast, et sealt leiab

koha, kus konserv ei ole veel purki pandud.

Muuseas – meil oli tee peal arutelu udmurdi kultuurist. Et kas nad tõesti ongi sellised laulvad, rõõmsameelsed rahvariides külalislahkused ise või on see rohkem ikka toosama konserv. Ma mõtlesin vist vastuse välja – konserv on see kindlasti. Sest urdmurt peab tõenäoliselt oma juurtest kinni pidamiseks märksa enam pingutama kui eestlane. Seega tuleb eriti tähelepanelikult asju säilitada. Aga see pole konserv turul müümiseks, vaid on purki pandud enesele mõeldes. Äkki tuleb näiteks lapselaps maale külla, siis on ju hea pakkuda.

Ja veel üks asi. Ma ei ostnud Udmurdimaal mitte ühtegi meenete ega turismividinat. Suurem osa neist oli mulle kuskilt tuttav. Aga ma pidin selleks päris pika maa ette võtma, et meelde tuletada, kust.

“Nouse, Inkeri” kõlas Võrus

Jaak Prozes

Fenno-Ugria Asutus

Pühapäeval, 10. juunil oli Võrus ingerisoomlaste laulu- ja tantsupidu. Sellest võttis osa oma paarsada inimest, kelle seast sedapuhku puudusid traditsioonilised külalised naaberriikidest. Pidul algas uhke rongkäiguga läbi linna, mürtsus orkester ja rongkäigus lehvis kümneid Ingeri rahvuslippe. Suunduti kultuurimaja Kannel aeda, kus läks lahti lauluks ja tantsuks. Kõlas rahvuslaul „Nouse, Inkeri” ja siis Soome hümn. Kogunenute silmades võis näha helklemas pisaraid. Oli päikesepaisteline imeilus päev, mis ingerisoomlaste jaoks oli alanud jumalateenistusega Võru Katariina kirikus. Jah, tänu usule on ingerisoomlased säilitanud oma keele. Jumalarahvas tõepoolest.

Algus kontsert. Iga selts esines omaette kavaga. Ingerisoomlased on tublid, mõtlesin. Kui paljud rahvad siin Eestis omavad oma ansambleid või koore? Ega neid eriti polegi. Aga

ingerisoomlastel on, mõne seltsi juures koguni kaks. Samas pole midagi parata, aeg teeb oma tööd ja vähenemas on ka ingerisoomlastest lauljate ja tantsijate arv. Hõbehalli kohtab aasta-aastalt üha enam, mehepoegigi on aina vähem.

Ingerisoomlased on eestlaste ja venelaste kõrval kolmandaks rahvuseks, kes korraldab Eestis oma tantsu- ja laulupidusid. Laulupidude alguseks tuleb lugeda aastat 1899, kui Ingerimaal toimus esimene ingerisoomlaste laulu- ja tantsupidu. Enne II maailmasõda toimusid ingerisoomlaste laulupeod ainult Eesti Ingerimaal. Eesti Ingerisoomlaste Liidu eestvõtmisel taastati ingerisoomlaste laulupidude traditsioon 1991. aastal, mil Elvas toimus esimene laulupidu. Seejärel on kogunenud iga aasta eri paikades, kus tegutsevad ingerisoomlaste seltsid. Kokku on Eestis 11 ingerisoomlaste seltsi, kes kokku moodustavad 1989. aastal asutatud Eesti Ingerisoomlaste Liidu. Liit tegutseb Tartus Veski tänav 35, seda juhib Toivo Kabanen.

Eesti ingerisoomlased on üks paremini organiseeritud rahvusi Eestis. Pea iga ingerisoomlaste seltsi juures tegutseb käsitööring, laulukoor ja tantsurühm, lisaks on olemas raamatukogu. Ingerisoomlaste majad tegutsevad Jõhvis, Pärnus, Rakveres, Tartus ja Viljandis. 1993. aastast antakse välja kord kuus ilmuvat liidu häälekandjat “Inkeri”. Traditsioonilised Eesti ingerisoomlaste üritused on Ingeri ja Kalevala päeva tähistamine, emadepäev ja jõulud.

Ingerisoomlased on üheks vanemaks organiseerunud rahvusvähemuseks Eestis ja ka ühed Eestimaa Rahvuste Ühenduse asutajad. Esimese Eestis elava rahvusvähemusena viisid nad 2004. aastal läbi kultuuriautonomia valimised. Kokku elab Eestis umbes 13 000 ingerisoomlast.

Ingerisoomlased on saanud oma nime Soome lahe ja Laadoga järve vahel asuva Ingerimaa järgi, kuhu 17. sajandil soomlasi ümberasustati.

Eesti Ingerisoomlaste Liit

www.inkeri.ee

Venemaal hakkas ilmuma "Soome-Ugri Ajaleht"

Jaak Prozes

Fenno-Ugria Asutus

12. aprillist hakkas Saranskis ilmuma ülevenemaaline värviline Finno-Ugorskaja Gazeta (Soome-Ugri Ajaleht). Ajalehe asutasid Venemaa Soome-Ugri Rahvaste Assotsiatsiooni täitevkomitee ja MTÜ Soome-Ugri Rahvaste Volga-äärne Keskus, peatoimetajaks sai sama keskuse direktor Juri Mišanin.

Uus väljaanne algab Venemaa presidendi täieõigusliku esindaja Volga-äärses regioonis Aleksandr Konovalovi ja Mordva Vabariigi riigipea Nikolai Merkušini tervitustega. Konovalovi sõnul on soome-ugri kultuuripärandi säilitamine üks tähtsamaid riiklikke ülesandeid.

Merkušin avaldas arvamust, et ajaleht saab infoväljaks kõikidele regioonidele, kus soome-ugri rahvad elavad.

Esimeses numbris põhjendatakse, miks on soome-ugri ajalehte vaja ja miks toimetus asub Saranskis. Kirjutatakse sellest, et toimus ühiskondlik-poliitilise raadiojaama Vaigel (Hääl) esitlus, mis peaks tulevikus eetrisse andma 12 tundi ersa- ja mokšakeelseid saateid päevas, et 23.–25. märtsini toimus Udmurdi Vabariigi külades etnofuturistlik festival „Kuara langa“, et Peterburis räägiti udmurdi keeles, Nižni Novgorodis valmistatakse 14.–17. novembrini toimuvateks Soome Vabariigi päevadeks Venemaal ning Tveris toimus Soome-Ugri Rahvaste Konsultatiivkomitee istung, kus määrati kindlaks 2008. aastal Hantõ-Mansiiskis toimuva Soome-ugri rahvaste V maailmakongressi teema „Meie ja muutuv maailm“.

Lehes on pikem ülevaade konverentsist „Rahvuskultuuride dialoog Venemaa massiteabevahendites“, samuti intervjuud Venemaa Soome-Ugri Rahvaste Assotsiatsiooni esimehe Mihhail Mosini, Mordva Vabariigi kultuuriministri Pjotr Tultajevi, Mordva Vabariigi kehakultuuri ja spordi arendamise heategevusfondi direktori Anatoli Gratšoviga. Lisaks on numbris artikkel Mari Rahvuskongressi viieaastaseks saamisest ning lugu, mis räägib soome-ugri rahvaste aastatuhande-pikkusest alluvussuhtest Venemaaga.

Ajalehe teine number ei saa mööda II maailmasõjast. Lehes on lugu Mordva Vabariigis sündinud Nõukogude

„Soome-Ugri Ajalehe“ esinumber algab Venemaa presidendi eriesindaja Volgamaal Aleksandr Konovalovi ja Mordva Vabariigi riigipea Nikolai Merkušini tervitustega.

Liidu marssalist Sergei Ahromejevist, kes sooritas 1991. aastal NSV Liidu lagunemisest šokeerituna enesetapu. Tutvustatakse Iževskis elavat geniaalse tapariista leiutajat Mihhail Kalašnikovi ja teisi sõjakangelasi. Samuti tuuakse ära Venemaa Soome-Ugri Rahvaste Assotsiatsiooni pöördumine Europarlamendi poole, milles protesteeritakse pronkssõduri teiseldamise vastu Tallinnas.

Pikem ülevaade antakse Mari Vabariigi ühiskondlik-poliitilisest elust: saame teda, et vabariigis tähistati laialdaselt kontsertidega mari sangari päeva, et Putini partei Ühtne Venemaa tegevus aktiveerub ja Mari Ušemi juhtimist jätkab Niina Maksimova.

Ajalehe kolmandas numbris on pikk ülevaade Saranskis 15.–19. maini toimunud IFUSCOst (rahvusvaheline soome-ugri üliõpilaskonverents) ja Soome-Ugri Rahvaste Noorte Assotsiatsioonist, sõna saavad ka Eesti delegaadid Andrei Tentjukov ja Madis Tuuder. Pikemalt tutvustatakse Ogarjovi nimelist Mordva Riiklikku Ülikooli. Pikem intervjuu on ka mordvalasest poksi raskekaalu praeguse maailmameistri Oleg Maskajeviga.

Ajaloolisest küljest antakse ülevaade praeguseks venestunud ersamordva etnilisest rühmast terjuhhaanidest. Antakse teada, et 15.–18. maini toimub Marimaal regioonidevaheline foorum „Soome-ugri etnokultuuriline projekt“ ja et mäemaride pealinnas Kozmodemjanskis toimus noorte ajakirjanike kokkutulek „Volga kohtumised“. Lisaks tuuakse ära intervjuu komi rahvusliku organisat-

siooni Komi Noorte Liidu „Mi“ esimehe Ljudmilla Kamba-lovaga.

Mida öelda kokkuvõtteks? Ajalehe näol on tegemist kolmanda või neljanda katsega asutada soome-ugri rahvaid ühendavat väljaannet. Eelmistest oli edukaim aastail 1999–2002 Marimaal Vladimir Kozlovi toimetamisel ilmunud Kudo+Kodu. See aga lõpetas kohalike võimude aktiivsel surveel tegevuse, ka appihüüded soome-ugri maailma jäid tagajärjetuteks. Ei olnud neid tellijaid sugugi palju, raha oli kogu aeg puudu. Soome-ugri ajalehte müüa oli aga enam kui problemaatiline.

Praegune ajaleht on tasuta jagamiseks, tiraaž on 999 ekseplari. Erinevalt ajalehest Kudo+Kodu on väljaandel võimude toetus ja rahaline tugi olemas, see garanteerib ajalehe ilmumise, kuid ilmselt jäävad teravad materjalid või valitsusevastane kriitika ajalehes ilmumata. Võib arvata, et Venemaa soome-ugri regioonide valitsustele ebaseeldivad ühiskondlikud organisatsioonid eriti sõna ei saa, küll aga kiidetakse n-ö sõbralikke organisatsioone.

Kahjuks on ajaleht täiesti teadlikult Venemaa soome-ugri rahvaste keskne, püüdes neid meelega eraldada riikluse saavutanud soome-ugri rahvastest. Esimese kolme numbril põhjal domineerivad infomaterjalid Mordva Vabariigist, mõnikord koguni poolel ajalehe üldpinnast. Loodetavasti on see käivitamise probleem, sest veel pole välja kujunenud korrespondentide võrk. Siiski on selge, et vajadus soome-ugri ajalehe järele on olemas, kuid kas valitud tee on õige – seda näitab aeg.

Ilmus prantsuse-udmurdi vestmik

Svetlana Jedõgarova
Tartu Ülikooli doktorant

8. juunil ilmus Tartus esimene prantsuse-udmurdi vestmik. Raamat anti välja soome-ugri rahvastest huvitatud inimeste seltsi „Tangõra” initsiatiivil ning Hõimurahvaste Programmi ja Eesti udmurtide seltsi „Ošmes” abil.

Prantsuse-udmurdi vestmik on rahvusvaheline projekt, sest raamat kirjutati ja trükiti Eestis, kuid küljendati ja toimetati Prantsusmaal ja Udmurtias. Raamatut hakati kirjutama 2006. aasta juunis ja see on esimene sellealane kogemus. See pole ka tavaline vestmik, sest ta on mõeldud nii prantsus- kui udmurdi-keelsetele lugejatele.

Autoridel oli raskusi teemade valimisega, sest prantslaste ja udmurtide vahel pole veel eriti palju suhteid, Udmurdimaal ei käi turiste ja udmurdid ei satu tihti Prantsusmaale. Vestmiku peaesmärgiks ongi sidemete loomine prantsuse ja udmurdi keele kõnelejate vahel. Seepärast on raamatus olemas sellised peatükid nagu „sõprus”, „konverentsil ja festivalil”, „rahvustoit”, kuid samas pole seal tavapäraseid teemasid nagu „restoranis”, „hotellis” ja „postkontoris”.

Prantsuse-udmurdi vestmik on mõeldud nendele prantslastele, keda huvitavad soome-ugri rahvad ja udmurdi keel. Nüüd on neil võimalus õppida udmurdi keelt selle vestmiku abil prantsuse keele kaudu, sest raamatus on udmurdi keele foneetika ja grammatika kirjeldus ning prantsuse-udmurdi ja udmurdi-prantsuse sõnaraamatud. Samuti on seal palju märkusi udmurtide

kultuuri, eluolu ja iseärasuste kohta, mis teeb vestmiku huvitavaks ja kasulikuks. Raamatus on kasutatud prantsuse ja udmurdi reaalselt kõnekeelt.

Teisest küljest sisaldab raamat samasugust materjali prantsuse keele ja kultuuri kohta, et udmurdi keele kõnelejad saaksid tuttavaks ka prantslastega. See tõstaks meie arvates omakorda udmurdi keele prestiiži ning tõestaks seda, et udmurdi keel on tulevikku ja perspektiivi, mis on udmurtidele nende praeguses olukorras väga tähtis.

Projektis osalesid professionaalid ja algajad, kes said selle raamatu koostamisest väga hea kogemuse. Raamatu udmurdikeelse osa koostas Tartu Ülikooli doktorant Svetlana Jedõgarova, prantsuskeelse aga „Tangõra” seltsi esimees Benoit Mantel. Prantsuse eksperdiksi oli Tartu Ülikooli õppejõud Eva Toulouze ning udmurdi eksperdiksi Tartu Ülikooli doktorant Vadim Danilov. Küljendas Charlotte Giaquinta.

Kes tunneb vestmiku vastu huvi või tahab raamatut omandada, võib kirjutada e-posti aadressidele: tangyra@gmail.com või svetie@yandex.ru

Ersa keelest ja meelest

Jaak Prozes
Fenno-Ugria Asutus

Eesti Mordva Kultuuriseltsi korraldamisel ja MTÜ Fenno-Ugria Asutuse kaasabil tähistati Eestis 18.–20. aprillini ersa keele päeva. Külla olid saabunud Mordva Vabariigi Filharmoonia juures tegutseva rahvamuusikaansambli „Kelu” (Kask) eestlauljad Anna Atlassova ja Galina Makševa.

18. aprillil toimus neil esinemine Tallinna Nõmme Gümnaasiumis, mille vilistlane oli president Lennart Meri. On tunda, et koolis püütakse sellega arvestada ning soome-ugri rahvastele pööratakse päris palju tähelepanu. Nii pole soome-ugri rahvaste tähtpäevade tähitamine seal

sugugi haruldane, vaid juba mitme aasta pikkune traditsioon.

Õhtul esinesid lauljad soome-ugri luuleõhtul „Hõbepaat” Kirjanike Liidu musta laega saalis, kus astusid üles Soome-Ugri Kirjanduste Assotsiatsiooni president Arvo Valton ja Ungari professor Janos Pusztay. Suurüllatusena viibis üritusel Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves.

Ersa keele päeva peaürituseks kujunes 19. aprillil toimunud õhtu Tartu Kirjanduse Maja krüptisaalis, kus dr Heno Sarv rääkis ersa ja mokša rahvakultuuri tutvustamisest Eestis, lektor Indrek Särg kõneles tõlkimisest ning Jaak Prozes ersa keele olukorrast. Konstanteeriti, et ersad on kõige kiiremini väheneva rahvaarvuga

soome-ugri rahvaid.

Ersa Keele Päästefondi algatusel hakati Mordvamaal 16. aprilli, ersa keeleteadlase Anatoli Rjabovi (1894–1938) sünniaastapäeva, tähistama ersa keele päevana alates 1993. aastast. Eestis peeti seda tänavu kümnendat korda. Päeva mõtteks on juhtida tähelepanu ersa keele olukorrale, samuti populariseerida ersa keelt.

Eestis elab üle 600 mordvalase ja tegutseb kaks neid ühendavat seltsi: 1994. aastal asutatud Eesti Mordva Kultuuriselts ja 1997. aastal asutatud Ersa Kultuuriselts „Sjatko”.

Eestis tähistati mari sangari päeva

Vasli Nikolajev
MTÜ Tartu Marilaste Liidu juhatuse esimees

26.–29. aprillini tähistati Eestis mari sangari päeva. Erinevaid üritusi korraldati Tartu Marilaste Liidu, Fenno-Ugria Asutuse, kohaliku mari kogukonna ja Tartu Ülikooli Paul Ariste soome-ugri põlisrahvaste keskuse eestvedamisel.

Pidustustele saabus Marimaalt kohale kolmeliikmeline naisansambel „Aršaš“. Külaliste jaoks osutus kõige pingelisemaks esimene päev Tallinnas, kui nad esinesid pärast otse rongi pealt saabumist viies koolis ning lisaks veel KuKu klubis korraldatud mari õhtul.

Tartus tuli mari sangari päeva esialgset kava muuta: mälestusküünla süütamine Toomemäel ohvrikivi juures jäi ära, sest maride loodususu palvevanem kart Vjatseslav Mamajev ei saanud Eestisse tulla.

27. aprillil korraldati Tartu Kirjanduse Majas mari õhtu, kus tähistati lisaks

mari sangari päevale ka Tartu Marilaste Liidu asutamise aastapäeva. Õhtu avamisel selgitati, et mari sangari päeval meenutatakse kõiki neid inimesi, kes on võidelnud mari rahva vabaduse, keele ja kultuuri eest. Hiljem süüdati kõigi 1930. aastatel represseeritud mari kangelaste ja kultuuritegelaste mälestuseks küünal.

Fenno-Ugria Asutuse hõimukeskuse juhataja Jaak Prozes tegi seoses mari sangari päevaga ajaloolise tagasisivaate ja rääkis sellest tähtpäevast lähemalt. Seejärel esitles Tartu Ülikooli Narva Kolledži õppejõud Juri Gordejev esimest Mari Eli Vabariigi virtuaalset kaarti, mis on täielikult originaalkeeles – kõik linnade, külade, jõgede ja järvede nimed on mäemari ja niidumari keeles.

Õhtujooksul esitleti ka uut marikeelset lasteraamatut. Eno Raua „Naksitrallid“ tõlkis mäemari keelde Julia Kuprina, kes oli ekstra selleks õhtuks Soomest kohale sõitnud. Õhtu jätkuks esines ansambel „Aršaš“, rõõmustades

külalisi emotsionaalsete laulude ja tantsudega.

Järgmisel päeval sõitsid mari külalised Lõuna-Eestisse Obini-tsasse, kus nad jõudsid osaleda setu laste koolituspäevadel. Marid rääkisid oma vabariigist ja mari kultuurist, Aare Hõrn tõmbas paralleele setu kultuuriga. Õhtul oli pidu galeriis Hal'as Kunn, kus „Aršaš“ taas laulu üles võttis. Tahaksime tänada Kauksi Üllet, Evar Riitsaart, Aare ja Rieka Hõrna sooja vastuvõtu eest Obinitsas.

Mari sangari päeva tähistamine lõppes 29. aprillil Narva Eesti Majas, kus peeti päevakohaseid kõnesid, esitleti Juri Gordejevi koostatud marikeelset Mari Vabariigi kaarti ning esines taas „Aršaš“.

Kõige lõpuks sooviksin tänada Hõimurahvaste Programmi ja Tartu Linnavalitsust ürituste läbiviimiseks eraldatud toetuse eest.

Mari sangari päeva õhtul Tartus, esineb ansambel „Aršaš“. Foto: Vasli Nikolajev

Tulevased sündmused

AUGUST

1.-7. VIII Perm (Venemaa). Etnofutu festival Kamwa. Info: +7 922 64 65-969, sveta-bog@yandex.ru, <http://kamwa.ru/fest/>

9. VIII rahvusvaheline põlisrahvaste päev. Info: <http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/>

10.-12. VIII Ruusa, Rápina kihelkond (Eesti). 19. Kaika suveülikool. Info: Marge Trumsi, Ruusa rahvamaja, peakorraldaja, 517 62 88, marge.trumsi@mail.ee; Urmas Kalla, Ruusa suveülikooli rektor, 53 603 012, urmas.kalla@mail.ee; Triinu Ojar, Võro Selts VKKF 533 22 153, triinu.ojar@wi.werro.ee

23.-26. VIII Söktövkar (Komi, Venemaa). SURNA VIII Kongress. Info: Tatjana Pjatkova, tatyana_pyatkova@mail.ru, Ljudmila Kambalova, mikomi@bk.ru

27.-29. VIII Habarovsk (Venemaa). United Nations ekspertidegrupi koosolek "Põlisrahvad ja keskkonnakaitse". Info: Secretariat of the Permanent Forum on Indigenous Issues Division for Social Policy and Development - Department of Economic and Social Affairs; 2 UN Plaza; New York, NY 10017; USA, indigenouspermanentforum@un.org

29.-04. IX Kenozerski rahvuspark (Arhangelski regioon, Venemaa). Rahvusvaheline etno-ökoloogiline noortelaager. Korraldaja: IUCN - The World Conservation Union. Info: Anna Belyakova, Anna.Belyakova@iucn.ru, <http://pa.iucn.ru/links-en>

SEPTEMBER

15. IX Pajala (Rootsi). Põhjamaade ja Baltimaade regiooni vähemuste lauluvõistlus, Liet Lavlut lauluvõistluse eelvoor. Info: www.liet.nl, www.sweblul.se, www.laulun-laulut.eu; Birger Winsa, tel +46 8 162359, +46 8 7719370, mobiil: +46 (0) 73 932 8330; laulun_laulut@yahoo.se

15. IX Tallinn (Eesti). Maailmapäev. Info: Merle Kasonen Maailmapäeva projektijuht; merle@terveilm.net, +372 52 81 637, www.terveilm.net

OKTOOBER

15.-21.X Hõimupäevad Eestis. Fenno-Ugria Asutuse 80. aastapäeva tähistamine. Info: Jaak Prozes, jprozes@eki.ee; tel +372 6 445 119

24.-27. X Saransk (Mordva, Venemaa). Rahvusvaheline teaduslik-praktiline konverents "Isamaalised traditsioonid ja nende osa kasvatuses". Teeside saatmise tähtaeg 1. september. Osavõtutasu 50 rubla. Info: 430000, Республика Мордовия, г. Саранск, ул. Большевицкая, д. 68, ГОУВПО «МГУ им. Н.П. Огарева», кафедра педагогики; телефон: (8342) 29 0560, kafpedagog@freemail.mrsu.ru

30.-31. X Šeltozero (Karjala, Venemaa). Šoutjärvel asuva Vepsa etnograafiamuuseumi 40. aastapäevale pühendatud rahvusvaheline konverents. Info: Natalja Aleksandrovna Anhimova, tel +7 (8142) 539150. Osavõtusoovist saab teatada 1. augustini aadressil veps.museo@onego.ru

NOVEMBER

6.-9. XI Söktökvar (Komi, Venemaa). III ülevenemaaline soome-ugri pressifestival. Ajakirjanikke ja kirjanikke oodatakse kõikidelt Venemaa soome-ugri aladelt, Soomest, Eestist ja Ungarist.

2008

27.-30. VI Hantõ-Mansijsk Soome-ugri rahvaste V maailmakongress

juuni Hantõ-Mansijsk soome-ugri rahvaste festival "Jugra - 2008".

29.V-01.VI Tartu (Eesti) Rahvusvaheline konverents Cognitive and Functional Perspectives on Dynamic Tendencies in Languages. Info: <http://www.fl.ut.ee/ktttdk/ecla/>

Väljaandja:

MTÜ Fenno-Ugria Asutus
Roosikrantsi 6
10119 Tallinn, Eesti
Telefon: +372 644 5119
Telefon/faks: +372 644 9270
info@fennougria.ee
www.fennougria.ee

Toimetus:

Jaak Prozes (peatoimetaja)
Eha Viluoja, Siiri Ries, Üve Maloverjan